

MÁHTTODEPARTEMEANTA

Nuoraiddási strategiija

Mokta ja nákca vai buorebut oahppá

Ovttas rahčat luohkkájodiheami, rehkenastima, lohkama ja čállima ovddidemiin

Sisdoallu

Álggahus.....	3
Ulbmil ja indikativrrat	5
Ulbmil.....	5
Indikativrraid ovdánahttin.....	6
Naš uvnnaš doarjjadoaimmat.....	8
Álggahus	8
Doarjja skuvlaoamasteaddjái	8
Doarjja oahpaheddjiide ja skuvlajodiheddjiide.....	8
Oktavuohta eará áŋgiruš š andoaimmaide	9
Aktevrraid rollat ja ovddasvástádussuorggit.....	11
Oahppit.....	11
Váhnemat.....	11
Skuvlajodiheaddjit.....	12
Skuvlaoamasteaddjit	13
Universitehta- ja allaskuvlasuorgi (UA-suorgi)	13
Regionála Gnist-ovttasbargu	14
Našuvnnaš eiseválddit	14

Dán strategijadokumenttas čilget vuoruhemiid váldoosiid ja daid rollaid ja ovddasvástádussurggiid mat guđege akteverras leat. Dat organisašuvnnat mat leat mielde Gnist- ovttasbarggus leat buktán mávssolaš árvalusaid dán dokumentii. Gnist-servvolaččat riikka dásis ja guovllu dásis leat bovdejuvvon searvat strategijja boahttevaš hábmenbargui ja doibmabijuid čađaheapmái.

Álggahus

Stuoradiggi meannudii stuoradiggediedáhusa nuoraiddási várás St. dieđ. nr. 22 (2010 – 2011) *Motivasjon – Mestring – Muligheter (Mokta - Nákcen - Vejolašvuodát)* oddajagimánus 2012, vrd. Innst.145 S. Diedáhus geažuha girjás ja fáttmasteaddji oktasašskuvlla ovdánahttima. Guovddážiis lea ahte eambbo praktihkalaš, molsašuddi, áššáigullelaš ja hástaleaddji nuoraiddássi loktešii ohppiid movtta ja oahppama. Ráđdehusas leat golbma válđočovdosa movt dán olahit:

- válljenfágaid álggaheapmi
- eambbo njuovžilvuolta fága- ja diibmojuogu rievdadusaid bokte¹
- dán strategiija áŋgiruššansuorggit

Statistihkka ja dutkan čájeha ahte ohppiid oahppomokta lea heajumus nuoraiddásis. Olu ohppiid mielas lea skuvlaárgabeaivi láittas ja ovttageardán.² Dat dagaha ahte oahppit bázahallet oahppamis ja muhtumat eai ollašuite joatkkaoahpahusa obanassiige.

Máhttodepartemeanttas lea leamaš dialoga olu nuoraiddási ohppiiguin, oahpaheddjiiguin ja váhnemiiguin gávnahan dihte manne motivašuvdna lea heitot. Sii leat mitalan oaiviliiddaset das movt nuoraiddási berrešii odasmahttit. Lea leamaš lagas ovttasbargu daiguin organisašuvnnaiguin main lea dáhttu buoridit nuoraiddási. Dain ságastallamiin ja vástádusain maid leat ožžon ohppiin, oahpaheddjiin, váhnemiin ja earáin boahká čielgasit ovdan ahte dáhttot nuoraiddási bargovugiid šaddat eanet praktihkalažžan ja molsašuddin. Seammás lea deatalaš ahte oahpahus lea áššáigullelaš ja hástaleaddji. Dat sáhtta mearkkašit olu ohppiid movtta ja áŋgirdeami loktemis.

Nuoraiddási bargovugiid molsašuhttimis leat luohkkajodiheapmi, rehkenastin, lohkan ja čállin vuoruhuvvon áŋgiruššansuorggit. Guovddáš doaimmat leat:

- skuvlavuodát gealbolokten luohkkajodiheamis, rehkenastimis, lohkamis ja čállimis sihke oahpaheddjiid ja skuvlajodiheddjiid várás
- ráhkadit bagadusaid buori luohkkajodiheamis ja buori rehkenastin-, lohkan- ja čállinoahpahusas
- veahkehit ja heivehit báikkálaš ovdánahttinbargguid
- vásáhuslonohallama ja prefešuvdnaoktavuodaid fierpmádat

Našuvnnalaš oahpahuseiseválddit leat ožžon čielga hástalusaid OECD riikkaidgaskasaš áššedovdiin ja našunála dutkiin: Mii fertet gaskkusit oahpahuspolitihka vuoruhemiid čielgaseappot buot oahpahusvuogádaga dásiin ja mii fertet buorebut čielggadit movt skuvllat sáhttet olahit ulbmiliid. Ferte maiddá buohkaide leat čielggas makkár vuordamušat guhtiige leat ja makkár bargguid guhtege aktevra galgá fuolahit.

Jus galgat dáinna bargguin lihkestuvvat de ferte leat luohtámuš ja buorre gulahallan skuvlasuorggi hálldašandásiid ja aktevrraid gaskka ja rastá.

¹ Departemeanta sádde gulaskuddamii evttohusa rievdadit fága- ja diibmojuogu vai vejolašvuolta báikkálaš njuovžilvuhtii diibmoplánain buorrána.

² Topland, B. og E.M. Skaalvik (2010): *Meninger fra klasserommet. Analyse av Elevundersøkelsen 2010*. Kristiansand, Oxford Research

Dát strategiija galgá veahkehit ...

...**ohppiid** oažžut buoret movtta ja oažžut ávkki nuoraiddási oahpahusas - nu ahte buoridit oahppomovtta oppalaččat ja loktet dási erenoamážit rehkenastimis, lohkamis ja čállimis

...**oahpaheddjiid** hábmet oahpahusa eambo praktihkalažžan ja molsašuddin - buoret luohkkajodiheami bokte ja dahkat dáhpin juogadit, smiehtadit ja ovttasbargat buot skuvllain gos leaš nuoraiddási

...**skuvlajodiheddjiid** vuoruhit pedagogalaš jodiheami ja ovddidit skuvlla oahppanorganisašuvdnan

...**skuvlaoamasteddjiid** vuoruhit sin plána- ja ovdánahttinbarggu ángiruššansurggiid, ja aktiivvalaččat doarjut skuvlla barggu oahpahuskvalitehta loktemiin

...**guovllu/báikkálaš fierpmádagaid** heivehit ja fuolahit ángiruššamiid ja veahkehit vásáhuslonohallamii ja dialogii

... **universitehta- ja allaskuvlasuorggi** doarjut skuvlavuđot gealboloktema ja ovddidit máhttovuđu ja studeantaid návcca addit praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa

... **našuvnnalaš eiseválddiid** ráhkadit doarjja- ja bagadusávdnasiid, ja láchit dili skuvlavuđot gealboloktemii ja viidát ovttasbargui

Strategiija gusto vihtta jagi, skuvlajagi 2012/13 rájes 2016/17 rádjái. Skuvlajagi 2013/14 rádjái galget ángiruššansurggiid doaibmabijut ovdánahttojuvvot ja álggahuvvot. Strategiija doaibmabijut galget ollásit álggahuvvot skuvlajagi 2013/14 rájes. Mihttu lea ahte juohke skuvla mas lea nuoraiddási galgá olahuvvot strategiijaáigodagas.

Ulbmil ja indikativrrat

Ulbmil

Oahpahusa ulbmil nu movt dat definerejuvvo oahpahuslága § 1-1:s, deattuha ahte oahpahus galgá mánáide ja nuoraide addit máhtuid, miellaguottuid ja árvvuid mat veahkehit sin hálddašit iežaset eallima ja searvat bargo- ja servodateallimii. Nuoraiddási čuovvoleamis bidjá ráddehus čuovvovaš bajemus ulbmila vuoddooahpahussii:

- Buohkat galget leat fárus ja dovdat ahte nákkejit.
- Buohkat galget hálddašit vuoddogálggaid.
- Buohkat galget čadáhít joatkkaoahpahusa.

Nuoraiddási praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa nannen ja oahpahusa nannen rehkenastimis, lohkamis ja čállimis, galgá veahkehit ohppiid gártadit vásáhusaid das ahte hálddašit ja oázžot buoret movtta ja skuvlejumi. Luohkkajodiheami nannen ja rehkenastima, lohkama ja čállima nannen galgá leat ávkin buot ohppiide, maiddáí fágalaččat nanu ohppiide. Ángiruššan galgá leat buot fágain.

Movttiidahttin ja nákcen vai buorebut oahppá eanet praktihkalašja molsašuddi oahpahusa bokte

Oahpaheddjiin geat máhttet ja atnet eanet oahpahusvugiid ja geat leat rahpasat ovtasbargat ja searvadahttit ohppiid, leat oahppit geat olahit buoret bohtosiid.³ Jus oahpaheaddji máhttá válljet vuogi mii heive luohkkalanja dilálašvuhtii, máhttá dahkat sisdoalu áššáigullevažžan ohppiide ja máhttá heivehit váddodatdási ohppiidjovkui ja ovttaskas oahppái, de dat mearkkaša hui olu dasa ahte oahppá go oahppi dan maid galgá ja ahte vásiha nákcema. Oahpaheaddji lea geatnegas ieš jodihit oahppan- ja ovdánahttindoaimmaid dan mandáhta olis maid oahpahusláhka oktan láhkaásahusaiguin addá. Muhtun vuogit sáhttet leat buorebut go earát dihto dilálašvuodain ja muhtun ohppiid guovdu, muhto oahppit ohppet iešgudetládje ja oahppometodat fertejit rievddadit. Dan barggus ferte oahpaheaddji geavahit ja luohit iežas profešunála árvvoštallamii. Oahpaheddjiin ja skuvlajodiheddjiin lea ovddasvástádus leat diehttevaččat fágalaččat ja dutkamušaid dáfus. Dát máhttu ovtas iežas praksisvásáhusain ja go dovda ohppiid, ferte leat vuodđun go oahpaheaddji ja iešgudet skuvla vllje oahpahusvuogi.

Eanet molsašuddi metodat, praktihkalaš barggut ja eará oahpahusarenat gáibidit ollu oahpaheaddji návccas jodihit luohká iešgudet oahppodoaimmaid čada ja su návccas čatnat buori oktavuoda ohppiide. Buorre luohkkajodiheapmi lea danne erenoamáš mávssolaš vai oahpaheaddji sáhtta hábmet oahpahusa eanet praktihkalažžan ja molsašuddin.

Ohppiin ferte leat mokta ángiruššat dan madii go lea dárbu nuoraiddásis ja ollašuttit oahpahusa. Molsašuddi bargovuogit leat deatalaččat movttiideapmái ja mángii dat

³ Nordenbo, Sven Erik, Michael Søgaard Larsen, Neriman Tiftikçi, Rikke Eline Wendt og Susan Østergaard (2008): *Lærerkompetanser og elevers læring i førskole og skole*, Vuogádatlaš nugohčoduvvon review mii dahkkui Máhttodepartemeantta ovddas, Oslo, Teknisk Rapport, Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, København.

mielddisbuktet praktihkalaš bargovugiid. Ohppiid mielváikkuheapmi ja posiitiiva oaidnu skuvlejupmái mearkkaša olu oahppi moktii. Sihke skuvllas ja váhnemiin lea stuora váikkuhus ohppiid oainnuide. Oahppit háliidit hástalusaid ja seammás oaidnit oahpu ávkki sin iežaset eallimis. Jus oahppit galget sáhttit ipmirdit manne sii fertejit ángiruššat skuvlabargguiguin, de fertejit sii dovdat oahppama leat áššáigullevažžan ja mávssolažžan.

Lohkan- ja čállingálggat leat deatalaččat ohppiid oahppamii buot fágain, birgema dihte sihke bargo- ja árgabeaieallimis ja iežas identitehtaovddideami ja diehtima dihte. Ulbmil lea ahte go gerget nuoraiddásis de galget oahppit máhttit lohkat jođánit ja beaktilit ja ipmirdit iešgudetlágan teavsttaid, buot fágaid vuodul ja sihke báhpis ja šearpmas. Oahppit galget máhttit atnit čállima reaidun iežaset jurdagiid ja iežaset oahppama ovdánahttimis, ja galget máhttit hábmet teavsttaid mat leat heivehuvvon čállima sisdollui ja ulbmili. Rehkenastingálggat dárbbasuvvojit boahttevaš skuvlavázzima lihkostuvvama dihte, bargoeallima ja iežas árgabeaieallima ja iežas ekonomiiija hálddašeami dihte. Ulbmilin lea ahte buot oahppit geat gerget nuoraiddásis galget máhttit čoavdit ovtastuvvon matematihkalaš bargguid buot fágaid vuodul.⁴ Sihke rehkenastingálggat ja lohkan- ja čállingálggat dárbbasuvvojit jus galgá ipmirdit servodaga ja oassálastit servodateallimis. Danne leat rehkenastin, lohkan ja čállin vuoruhuvvon ángiruššansuorgin dán strategiijas.

Indikativrraid ovdánahttin

Guovddáš eaktun lihkostuvvat implementeremiin lea ahte čielgasit formulere ulbmiliid ja movt ulbmiliid galgá čuovvolit. Buohkat geat barget doaimmaid čadahemiin dárbbasit dieduid ulbmilolaheami birra iežaset ovddasvástádussuorggi siskkobealde. Indikativrrat leat vuoddun ulbmiliid olaheapmái buot dásiin mat strategiijain barget: skuvllat ja gielddat, guovllu ja našuvnnalaš dássi.

Strategiijja indikativrrat guorahallojuvvojit ovtasbargoguimmiiguin Gnist-nammasaš doaimmas. St. died. nr. 19 (2009-2010) *Tid til læring (Áigi oahppat)*, vrd. Innst.219 S (2010–2011) vuodul veardiduvvojit indikativrrat dálá statistihkaid mielde ja vuoddun lea ahte oahpaheddjiid ja skuvlajodiheddjiid raporterennoadi ii galgga lassánit. Indikativrrat galget addit dieduid ohppiid movtta ja oahppoávkki birra.⁵ Dasa lassin galget ovdánahttojuvvot indikativrrat mat mitalit leat go skuvllat lihkostuvvan hábmet praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa. Lea maiddái dárbu diehtjuohkimii strategiijja iešgudet doaimmaid čadaheamis nu ahte sisdoalu ja hábmemá sáhtta rievdadastit dadistaga.

⁴ Vuodolaš gálggat lohkamis, čállimis ja rehkenastimis čilgejuvvojit dárkileappot Vuodolaš gálggaid rámmain (Rammeverk for grunnleggende ferdigheter) maid Máhtodepartemeanta dohkkehii oddajagimánu 11.b. 2012.

⁵ Dál ii gávdno vuos heivvolaš vuoddu čállinindikativrraid várás.

Indikativrrat galget addit dieduid ...

- buorrána go ohppiid mokta oahppat
- unnot go oahppit geain leat heajos vuoddogálggat lohkamis ja rehkenastimis
- lassánit go oahppit geain leat buorit vuoddogálggat lohkamis ja rehkenastimis
- loktanit go bártneid vuoddogálggat lohkamis
- šaddá go oahpahus eanet praktihkalaš ja molsašuddi, hástaleaddji ja áššáigulleaš
- strategiija doaimmaid čadaheamis

Gielddat ja fylkkagielddat ráhkadit jahkásaš raportta dili birra mii meannuduvvo gielddastivrras dahje fylkkadikkis. Raporta oahpahusdili birra galgá giedahallat oahppobohtosiid, skuvlaheitima ja oahppobirrása.⁶ Raportta sáhttet gielddat atnit strategiija ulbmiliid čuovvoleamis.

⁶ Oahpahuslága §13 -10, nubbi lađas, goalmát ja njealját čuokkis. Vástideaddji njuolggadus gávdno priváhtaskuvlálágas § 5-2 goalmát lađas mii gusto priváhta skuvllaide.

Našuvnnalašdoarjjadoaimmat

Álggahus

Našuvnnalaš doaimmat galget leat lassin ja doarjjan dan bargui maid skuvllat ja gielddat barget. Doaimmat galget doarjut ja movttiidahttit praktihkalaš ja molsašuddi bargovugiid mat maiddái leat hástaleaddjin ja áššáigullevaččat ohppiide. Doaimmain galgá leat guhkilmas perspektiiva ja addit liibba báikkálaš heivehemiide ja báikkálaš álgagiidda. Našuvnnalaš doaimmat eai buhte báikkálaš ovdánahttinbarggu muhto dan ulbmil lea dárbbu mielde addit dieduid, gealbbu ja bagadeami. Dat mearkkaša ahte fáldadagat galget leat njuovžilat nu ahte daid sáhtta heivehit skuvlaoamasteddjiid ja skuvllaid iežaset vuoruhemiide.

Doaimmat ovdánahttojuvvojit ovttasrádiid luohkkajodihandutkiiguin, Matematihkkaguovddážiin, Lohkanguovddážiin, Čállinguovddážiin NAFO:in⁷, universitehtaiguin ja allaskuvllaiguin. Oahpahusdirektoráhta lea ásan resursajoavkkuid iešgudet ángiruššansurggiid várás mat veahkehit našuvnnalaš guovddážiid ja dutkiid doaimmaid ovdánahttimis. Resursajoavkkut buktet deatalaš vásáhusaid praktihkalaš suorggis. Gnist-oasálaččat leat evttohan oasseváldiid dáidda resursajoavkkuide.

Dás vuolábealde čilget strategijja našuvnnalaš doarjjadoaimmaid válдоosiid.

Doarjja skuvlaoamasteddjái

Lea skuvlaoamasteddjiid ovddasvástádus fuolahit oahpahusa kvalitehta ja árvoštallat ja čuovvolit ahte oahpahusláhka oktan lánkaásahusaiguin devdojuvvo.⁸ Skuvlaoamasteddjiid iežaset iniciatiiva lea deatalaš jus ángiruššansuorggit duodaid galget buktit nuppástumi gitta luohkkalatnji. Strategijja doaimmat leat mielde doarjume skuvlaoamasteddjiid báikkálaš ovdánahttinbarggaid.

Juohkehažžii sáhtta leat ávkkálaš oaidnit áššiid veahá olggobealperspektiivvas. Strategijabarggus lea áigumuššan ahte oahpaheadjit, skuvlajodiheadjit ja skuvlaoamasteddjiid ovddasteaddjit barget fierpmádagain sihke skuvllaid ja gielddaid siskkoale ja daid gaskka. Dan sáhtta dahkat dálá fierpmádaga bokte dahje háhkat odđa fierpmádagaid. Regionála Gnist-ovttasbargu sáhtta leat doarjjan skuvlaoamasteddjiide njuolgga dahje fierpmádagaid bokte, ja dat gártá dalle arenan iešgudet fylkka/regiovnna doaimmaid heivehepmái ja ovdánahttimii.

Doarjja oahpaheddjiide ja skuvlajodiheddjiide

Viidamus doarjjafáldatdoaimma oahpaheddjiide ja skuvlajodiheddjiide lea skuvlavuđot gealbolokten luohkkajodiheami, rehkenastima, lohka ja čállima olis. Gealbolokten galgá maiddái addit liibba bargat oahppanárvoštallamiin. Gealbolokten galgá:

- leat skuvlavuđot
- leat buot nuoraidási ohppiid skuvlejumi várás
- fálojuvvot buot skuvllain gos lea nuoraidási
- addit molsašuddi fágafáldagaid main leat iešgudetlágán sisdoalut ja bistet iešgudet guhká ja mat leat heivehuvvon báikkálaš dárbbuide
- fátmastit neahttaresurssaid maid buot skuvllat main lea nuoraidásii sáhttet atnit

⁷ Našuvnnalaš guovddáš mánggakultuvrralaš oahpahusa várás

⁸ Vrd. oahpahuslága § 13-10 nuppi laddasa, ja oahpahuslága § 2-1 lánkaásahusa.

Doaimmaid vuoddu galgá leat buori praksisa vásáhus ja dutkan. Našuvnnalaš guovddážat ja luohkkajodiheami dutkanjoavku ráhkadit konkrehta bagadusaid buori luohkkajodiheamis ja buori rehkenastin-, lohkan- ja čállinoahpaheamis, ja addet ovdamearkkaid das movt oahpahusa sáhtá lágidit eambbo praktihkalažžan ja molsašuddin. Resursajoavkkut main iešgudet bealit ovddastuvvojit oassálastet dán barggus. Bagadusat ja doarjjaárvdnasat mat galget leat mielde skuvlavuđot gealboloktemis, galget leat inspirašuvdnan ja ávkin nuoraiddási buoridanbarggus.

Skuvllain gos profešuvdnaoservvolašvuohta doaibmá bures orrot buorebut nagodeame háhkát ohppiide buori oahpahusa, go skuvllat gos oahpaheaddjit barget eambbo individuáladi.⁹ Lea deatalaš ahte skuvlaoamasteaddjit ja skuvlajodiheaddjit láhččet dili nu ahte oahpaheaddjit besset árvvoštallat, smiehtadit ja digaštallat bargoustibiiguin, ohppiiguin ja earáiguin das movt oahpahus sáhtášii leat eanet praktihkalaš ja molsašuddi, ja seammás leat áššáigullelaš ja hástaleaddjin ohppiide. Danne guoská gealbolokten buot skuvlabargiide. Skuvlavuđot gealbolokten mearkkaša earet eará ahte oahpaheaddjit ovtasbarget bargoustibiiguin ja olggobealolbmiguin, áicet gudetguimmiideaset praksisa, geahččaladdet odđa praksisaid ovtasrádiid ja árvvoštallet addet go dat sávvojuvvon nuppástumi.

Skuvlajodiheaddjiin ferte leat gealbu jodihit ja čadahit ovdánahttin- ja nuppástuhttinproseassaid jus skuvllas galgá sáhttit čadahit gealboloktema. Skuvlajodiheaddjit oassálastet skuvlavuđot gealboloktemis. Dasa lassin ožžot sii sierra fálaldaga pedagogaš ovdánahttinbarggu ja organisašuvdnaovdánahttima hárrái.

Dát eaktuda ahte skuvlaoamasteaddjit váldet badjelasáset aktiiva rolla strategiijabarggus, ja sihke dorjot ja addet ovddasvástádusa skuvlajodiheaddjiide jodihit skuvlla kvalitehtaovdánahttima ja oahpaheddjiid oahpahuspraksisa.

Oktavuohta eará áŋgiruššandoaimmaide

Áŋgiruššandoaimma OÐÐA MOVTTAIN (NyGIV) (2010-2013) ulbmil lea eastadit skuvlaheaitima joatkkaoahpahusas. OÐÐA MOVTTAIN vástida mealgadii dán strategiijja ulbmiliidda. Fágalaš oasit OÐÐA MOVTTAIN áigemolsunprošeavttas jotkojuvvojit skuvlavuđot gealboloktemis, muhto dat lea jurddašuvvon buot nuoraiddási cehkiide ja ohppiide. Áigemolsunprošeavtta gealbolokten joatkka plánaid mielde 2013 lohppii.

Áŋgiruššandoaimmat "Bedre læringsmiljø" (Buoret oahppanbiras) (2009-2014) ja "Vurdering for læring" (Árvvoštallan oahppama várás) (2010-2014) čadahuvvojit nu movt lei plánjuvvon. Oasit dain áŋgiruššamiin ovtastuvvojit nuoraiddási skuvlavuđot gealboloktemii. Dán strategiijja gealbolokten oktiheivehuvvo "Kompetanse for kvalitet – strategi for etter- og videreutdanning" (2012–2015) nammasaš strategiijain.

Luohkkajodihan-, rehkenastin-, lohkan- ja čállinbarggut lágiduvvojit nu ahte skuvllat galget sáhtá atnit vuoddu dan barggu maid leat ovdal dahkan. Eanas skuvllat main lea nuoraiddási, leat maŋemus jagiid oassálastán iešgudetlágán našuvnnalaš áŋgiruššamiin buoridan dihte ohppiid oahppobirrassa ja gálggaid rehkenastimis, lohkamis ja čállimis.

⁹ Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallace, M. and Thomas, S. (2006): "Professional learning communities: a review of the literature" *Journal of Educational Change*, 7 (4): 221-258'

Olu skuvllat barget aktiivadi kvalitehtaovdánahttimiin ja leat suokkardan iežaset hástalusaid, ovdamearkka dihte nugohčoduvvon "Ståstedsanalysen" ja "Organisasjonsanalysen" bokte. Muhtun skuvllat leat ožžon veahki našuvnnalaš "Veilederkorpsas" (Rávvenjoavkkus) oassin sin ovdánahttinproseassas, ja leat oassálastán skuvlaovdánahttinprográmmas "Kunnskapsløftet fra ord til handling" (Máhttolokten hupmamis daguide) (2005-2009), njealji jagi ángirusšandoaimmas "Vurdering for læring" (Árvvoštallan oahppama várás) dahje leamaš mielde "SKUP - skole og kommuneutviklingsprosjektet" (Skuvla- ja gieldaovdánahttinprošeakta). Dáid nuppástuhttinproseassaid vásáhusat leat ávkkálaččat boahttevaš bargguin.

Doaibmabijuid vuodđun leat gullelaš resurssat ja metodihkka maid leat viežžan OÐÐA MOVTTAIN- doaimmas ja Rávvenjoavkkus (Veilederkorpset). Rávvenjoavku ovttaš báikkálaš doarjjaresurssaiguin sáhtta veahkehit identifiseret ovdánahttinbarggu, resurssaid mat gávdnojit ja doarjut báikkálaš ovdánahttinbarggu.

Aktevrraid rollat ja ovddasvástádussuorggit

Jus ulbmiliid galgá joksat de ferte buoridit praksisa luohkkalanjain. Leat mánggat aktevrrat geat iešgudetládje guddet ovddasvástádusa ja geat fertejit rahčat joksat ulbmila loktet ohppiid oahppomovtta ja oahppama. Jus galgá lihkostuvvat de lea deatalaš ahte leat čielga rollat ja ovddasvástádus ja buorre gulahallan iešgudet dási aktevrraid gaskka. Dás vuolábealde čilgejuvvojit guovddáš aktevrraid ovddasvástádusat ja makkár vuordámušat leat sidjiide.

Oahppit

Oahppit leat resursan nuoraiddási kvalitehta buoridanbarggus. Go šaddet boarráseappot de vurdojuvvo ahte sii dadistaga váldet eambbo ovddasvástádusa iežaset oahppamis.

Vuordámuš lea ahte oahppit:

- geavahit iežaset mielmearridanvejolašvuoda ja gaskkustit iežaset vuordámušaid skuvlii
- veahkehit olahit ulbmiliid iežaset árjjaiguin ja mielváilkkuhemiin
- leat veahkkin oahppanservvolašvuodas

Ohppiorganisašuvdna dáhttu

- veahkehit ráhkadit materiálaid mat heivejit ohppiide
- kommuniseret strategijja iežas organisašuvnnas

Váhnemat

Váhnemiid posiitiiva guottut oahpahussii ja oahppamii ja buorre ovttasbargu ruovttu ja skuvlla gaskka, lea ávkkálaš sihke oahppanberrasii, oahppi moktii ja oahppobohtosiidda.

Vuordámuš lea ahte váhnemat:

- bidjet gáibádusaid, movttiidahttet ja oalgguhit mánáideaset ain rahčat nuoraiddásis
- aktiivadi oassálastet skuvlla-ruovttu ovttasbarggus

FUG dáhttu

- veahkkin hábmet diehtujuohkinmateriála váhnemiid várás
- kommuniseret strategijja iežas organisašuvnnas

Oahpaheaddjit

Oahpaheaddjis lea ovddasvástádus oahppi fágalaš ja sosiála ovdáneamis ja ahte oahpahus lea praktihkalaš, molsašuddi ja oahppi eavttuide heivehuvvon. Sii galget láhčit dili nu ahte oahpahus dovdo áššáigullevažžan ja ahte oahppit vásihit buoret nákcema ja movtta.

Vuordámuš lea ahte oahpaheaddjit:

- plánejit, organiserejit, čadahit ja árvvoštallet oahpahusa profešunála árvvoštallama vuodul, vásáhusaideaset vuodul ja buori praksisa dutkamušaid vuodul
- aktiivadi oassálastet skuvlavudot gealboloktemis
- ovttasbarget bargoustibiiguin ja juogadit vásáhusaid vai loktejit sihke iežaset ja bargoveaga gealbbu
- láhčtet dili ohppiiváikkuheapmái
- ovttasbarget váhnemiiguin ohpiid movtta ja oahppama hárrái

Skuvlajodiheaddjit

Skuvlajodihangottis lea ovddasvástádus oahppobohtosiidda, oahppobirrasii ja skuvlla oahpahaspraksisii. Lea maiddái skuvlajodiheaddjiid ovddasvástádus ovddidit kollektiivvalaš kultuvrra skuvllas, nu ahte láhčtet dili buoret profešuvdnaservvolašvuhtii ovttasbarggu, smiehtadeami ja vásáhusjuogadeami vuodul.

Vuordámuš lea ahte skuvlajodiheaddjit:

- ovdánahttet skuvlla oahppanorganisašuvdnan
- álggahit ja jodihit pedagogalaš ovdánahttinbarggu iežaset skuvllas, dás maiddái skuvlavudot gealboloktema
- ásahtit buriid arenaid gos sáhtta juogadi gealbbu ja vásáhusaid iešguđet skuvllas ja skuvllaid gaskka
- láhčtet dili ávkkástallat doarjja- ja bagadusmateriálain mii gávndno
- oassálastet skuvlajodiheaddjiid fierpmádagain ja doppe juogadit vásáhusaid ja loktejit iežaset gealbbu

Bargiidorganisašuvnnat dáhttot

- veahkkin ovddidit buori luohkkalatnjapraksisa ja oahpahaspraksisa
- dovddusin dahkat strategija iežaset organisašuvnnas
- veahkkin bidget doarjja- ja bagadusmateriála ja doarjut oassálastima gealboloktendoaimmain iežaset miellahtuid gaskka
- veahkkin gávnnahit ja dovddusin dahkat iešguđetlágán jodihanreaidduid oahpaheddjiid čuovvoleami várás
- oassálastit Gnist-ovttasbarggus regionála dásis

Studeantaorganisašuvnnat dáhttot

- oassálastit buriid definišuvnnaid ráhkadeamis ja buriid ovdamearkkaid gávnaheamis
- oččodit bagadangealbbu eambbo deattuhuvvot oahpahasain, nu ahte dat ávkkuha oahpaheaddjeámmáha
- veahkkin doarjut buori oahpaheaddjeoahpu, erenoamážit dainna ulbmiliin ahte ovdánahttit eambbo praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa

Skuvlaoamasteaddjit

Aktiiva skuvlaoamasteaddjit leat deatalaš eaktun skuvlla ovdánahttimis, ja sihkkarastin dihte ahte ovdánahttin doarju báikkálaš dárbbuid ja našuvnnalaš ulbmiliid. Gielddain lea ovddasvástádus deavdit vuoigatvuoda vuoddoskuvlaoahpahussii, vrd. oahpahuslága § 13-1, ja dain galgá leat guovddáš rolla strategiijabarggus.

Vuordámuš lea ahte skuvlaoamasteaddjit:

- dorjot skuvllaid rahčamuša oazžut áigái eanet praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa nuoraiddásis
- guorahallet skuvllaid dárbbuid, ja láchčeti dili skuvlavudot gealboloktemii
- ovttasbarget, čuovvolit ja láchčeti dili dasa ahte skuvlajodiheaddjit ja oahpaheaddjit ožžot áiggi čuovvolit strategiijabarggu
- láchčeti dili ja oassálastet gealbojuogadanfierpmádagain sihke oahpaheddjiid ja skuvlajodiheddjiid várás
- aktiivadit oassálastet báikkálaš ja regionála strategiijaovttasbarggus

KS dáhttu

- leat konstruktiivna ovttasbargobeallin strategiija čadaheamis, Gnist-ovttasbarggu miellahtun ja dan kvalitehtašiehtadusa rámma siskkobealde maid KD ja KS leaba soahpan
- geavahit iežas fierpmádagaid ja ovttasbargostruktuurvraid loktet strategiija gielddasuorggi mearrádusdahkkiide ja jodiheddjiide
- juohkit dieđuid ja movttiidahttit gielddaid searvat gealboloktemii strategiija bokte
- searvat ovttasbargui strategiija birra sihke báikkálaččat ja regionáladit

Universitehta- ja allaskuvlasuorgi (UA-suorgi)

Oahpaheaddjeoahpuid vuoddodoaimma dán strategiijas lea fállat skuvlavudot gealboloktema vuoruhuvvon surggiid siskkobealde. UA-suorggis lea maiddá rollan ovddidit máhtu iešgudet fágain ja fágadidaktihkas, duodaštit buori praksisa ja ovttasbargat našuvnnalaš guovddážiiguin. Oahpaheaddjeoahput galget láchčeti oahpaheaddjestudeanttaide vejolašvuoda buktit UA- suorggi perspektiivvaid iežaset praksisii skuvllas.

Vuordámuš lea ahte UA- suorgi:

- ovdánahtta ja fállá skuvlavudot gealboloktema strategiija rámma siskkobealde
- veahkeha ovddidit ja gaskkustit máhtu buori praksisa birra luohkkajodiheamis, rehkenastimis, lohkamis ja čállimis
- láchčeti dili ahte studeanttat geavatlaččat hástaluvojit ovddidit eanet praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa
- oassálastá skuvlaovddidanprošeavttain
- oassálastá regionála Gnist-ovttasbarggus

Oahpaheaddjeoahpu našuvnnalaš ráddi (OONR/NRLU) dáhttu

- bargat UA-suorggi ulbmiliiguin ja indikativvraiguin strategiija bokte
- veahkkin oččodit dutkanvuđot máhtu vuodđun oahpaheddjiid ja skuvlajodiheddjiid gealboloktemis strategiija bokte
- veahkehit ahte UA-suorggi fálaldat skuvlavuđot gealboloktemis doallá buori kvalitehta

Regionála Gnist-ovttasbargu

Regionála ovttasbargu nuoraiddási áŋgiruššamiid čadaheamis berre vuodđuvvot daidda fierpmádagaide ja struktuvvraide mat juo doibmet. Regionála Gnist- ovttasbargu lea juo ásaheamis buot fylkkain, ja dat hástaluvo vándit ovdan nuoraiddási áŋgiruššamiid. Odda virggit regionála Gnist-ovttasbarggus álggahuvvojit ovttasbargomodealla mielde.

Vuordámuš lea ahte regionála Gnist-ovttasbargu:

- veahkeha oktiiheivehit regionála áŋgiruššamiid
- veahkeha oččodit buori dialoga áŋgiruššamiid birra našuvnnalaš ja báikkálaš dásiid gaska
- ovttasbargá almmuhit ja virgádit olbmuid virggiide
- veahkkin heiveha vásáhuslonohallama ja fierpmádagaide geavaheami

Našuvnnalašeiseválddit

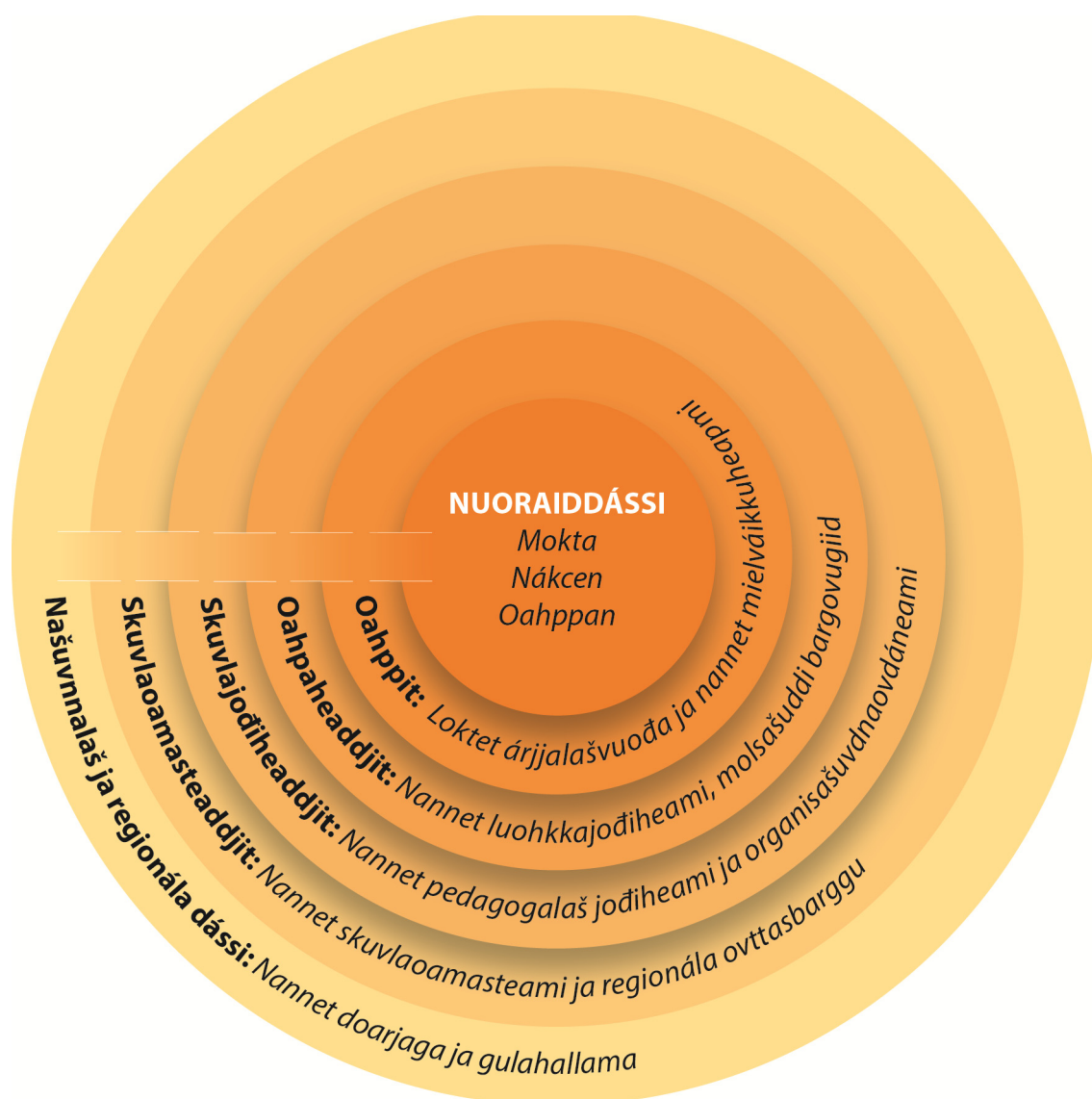
Lea Máhttodepartemeantta ovddasvástádus ovdánahttit strategiija ovttasrádiid buot oasálaččaiguin ja dovddusin dahkat strategiija buot aktevrraide. Oahpahusdirektoráhtta oktan našuvnnalaš guovddážiiguin galget leat guovddážiis doarjjadoaimmaid hábmemis ja čadaheamis, ovttas UA-surggiin. Fylkkamánni oassálastá strategiijabarggus guovllu dásis regionála Gnist-ovttasbarggu bokte. Dán barggu ferte maidái oktiiheivehit fylkkamánni oktavuodaide gielddaiguin muđui.

Vuordámuš lea ahte našuvnnalaš eiseválddit:

- fuolahit dialoga, diehtujuohkima, oasálaččaid searvadahttima ja nanu vuodđudeami suorggis ee. Gnist-ovttasbarggu bokte
- doalahit vuoruhuvvon surggiid áiggi vuollái
- fuolahit ahte doaibmaneavvut leat vuodđuvvovon luotehahtti máhttui skuvllaid dárbbuid mielde
- fuolahit ahte lea buorre oktavuohka ja konsisteansa dain doaimmain mat leat jurddašuvvon skuvllaide main lea nuoraiddássi

Našuvnnalaš oahpahuseiseválddit dáhttot

- jahkásaš stáhtabušeahhtaid vuodul stáhtalaš resurssaid vehkiin doarjut doarjja- ja bagadanbarggu ja gealboloktema strategiija bokte
- veahhkin oččodit guovlluovttasbarggu ja oktiíheiveheami strategiija oasálaččaid gaskka
- fuolahit ahte ráhkaduvvojit čilgehusat buriid gálggaid ja buriid praksisaid birra ovttasrádiid dutkiiguin, praktihkkáriiguin ja Gnist-ovttasbarggu ovddasteddjiiguin
- ásaht ja viidásetovdánahttit gealbo- ja ovddidandoaimmaid oahpaheddjiide, skuvlajodiheddjiide ja skuvlaoamasteddjiide vai vejolažžandahká buoret kvalitehta lohkan-, čállin ja rehkenastinoahpahusas ja buoret luohkkajodiheami
- viidásetovdánahttit oahpaheaddjeoahpuid ja UA-ásahusaid rolla skuvlaovdánahttima gealbobirasin

Olggosaddán: Máhttodepartemeanta

Almmolaš ášahusat sáhttet dingot lassigáhppálagaid dáppe:
Departemeanttaid sihkkarvuoda- ja bálvalusorganisašuvdna
www.publikasjoner.dep.no
E-poasta: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefovdna: 22 24 20 00

Olggošgovva: Samfoto

Prentehusnummir: F-4276 NS

Deaddileapmi: Departemeanttaid sihkkarvuoda- ja bálvalusorganisašuvdna 04/14 - 500